

MODERN SVENSKA

Funderar ni på språkriktighetspro-
blem? Vår spalt Modern svenska be-

handlar språkfrå-
gor av allmänt in-
tresse, som besva-
ras av professor
Carl-Eric Thors.
Sänd in frågor till
Dagboken som vi-
darebefordrar dem till språkvetaren.

1. "I vår radio används ofta uttrycket på återhörande. Det måste ju vara en direkt översättning från finskan och förefaller stötande." — Man kan visserligen misstänka att uttrycket är en översättning från *kuulemiin*, när det förekommer hos oss, men det kan gott hända att en rikssvensk med kunskaper i tyska skulle fatta det som en översättning av tyskarnas *auf Wiederhören*. Det finns t.o.m. enstaka exempel på uttrycket på återhörande i rikssvenska källor. Jag tror dock inte att det har några verkliga möjligheter att slå igenom i svenskan. Det vanligare (och även i Sverige fullt brukliga) på återseende är ju inte någon verkligt populär avskedsfras i motsats till förebilden, tyskans *auf Wiedersehen* (som väl i sin tur är bildat efter franskans *au revoir*, italienskans *a rivederci*).

2. "Man ser ofta uttryck som "han fick flest röster" i rikssvenska tidningar. Vad är det för en nymodighet?" — Flest röster (i stället för "de flesta rösterna") är egentligen en skånsk egendomlighet, en s.k. skanism, som också har rötter i andra sydsvenska landskap. Jag

har också fäst mig vid den och lagt märke till att den tycks vara på väg att tränga in i stockholmspressen, något som inte är märkvärdigt — det bor rätt många skåningar i den svenska huvudstaden. Att den inte är riktigt accepterad i mellersta och norra Sverige, visas av att den betecknas som en provinzialism i Svensk handordbok. Användningen av flest röster understöds av det vanliga (och tämligen talspråkliga) mest röster. Flest röster kan gå an, men däremot är uttryck som störst möjliga säkerhet, bäst möjliga botemedel (således med oböjd superlativ före ordet möjlig) absolut inte att rekommendera.

3. "Vad menas med ordet bärsärk och vad har det för ett ursprung?" — Bärsärk är ett ord ur de isländska medeltidstexterna vilket avsåg personer som i vissa situationer kunde gripas av en vansinnig ilska. Det har i senare tid upptagits i svenskan och förekommer i synnerhet i sammansättningen bärsärkaraseri, ett vanvettigt raseri. Ordets ursprung har varit något omstritt, men numera accepteras allmänt den förklaringen att det egentligen betydde "björnsärk" och avsåg personer som klädde sig i björnhudar och skrämde sina motståndare på det sättet. I gammal tid hade man den föreställningen att människor kunde iklä sig vilddjursskepnad; ett minne av det är ordet varulv, som kommer från tyskans *Werwolf* och egentligen betyder "människoulv"; förra leden av ordet är släkt med det latinska vir "mån".

Carl-Eric Thors

